

۱۳۵۱۴۱۴

عاشورا،

گفتمان آزادی، دموکراسی و حقوق بشر

احمد اسلامی

انتشارات شهر هنر

۱۳۹۴

سرشناسه	اسلامی، احمد، ۱۳۳۳ -
عنوان و نام پدیدآور	عاشورا، گفتمان آزادی، دموکراسی و حقوق بشر / احمد اسلامی؛ ویراستار سمیرا نجد سمیعی.
مشخصات نشر	تهران: شهر هنر، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	۷۲ ص.
شابک	978-600-94329-3-6
وضعیت فهرست نویسی	فیا
یادداشت	کتابنامه.
موضوع	حسین بن علی (ع)، امام سوم، ۱-۴ ق.
موضوع	عاشورا
موضوع	عاشورا - فلسفه
رده بندی کنگره	BP ۴۱/۵ الف ۵۲۶ ع ۲ ۱۳۹۴
رده بندی دیویی	۲۹۷/۹۵۳۴:
شماره کتابشناسی ملی	۴۸۸۴۶۲۰

انتشارات شهر هنر

نام کتاب: عاشورا، گفتمان آزادی، دموکراسی و حقوق بشر

نویسنده: احمد اسلامی

ویراستار: سمیرا نجد سمیعی

طراحی جلد: علیرضا اسماعیلی

ناظر فنی و کیفی: کامران شاهرخ همدانی

حروفچینی: شبستری

لینوگرافی، چاپ و صحافی: میران

چاپ اول: ۱۳۹۴

شمارگان: ۱۱۰۰ جلد

حق چاپ محفوظ است.

قیمت: ۱۲۰,۰۰۰ ریال

تهران - کد پستی ۱۴۱۹۶-۳۴۵۷۱

تلفن: ۰۲۱-۶۶۹۳۵۶۱۵

فهرست

عاشورا

گفتنمانِ آزادی، دموکراسی و حقوق بشر

۵	پیشگفتار
۷	بخش اول: بام بلند عاشورا
۹	گفتار یکم: عاشورا، قله‌ی تعالی و نقطه‌ی تلاقی اندیشه و احساس
۱۷	گفتار دوم: عاشورا، دفاع از شهر گمشده‌ی نبوی
۳۳	گفتار ضمیمه: خاتمیت و بسط تجربه‌ی عقلانیت
۳۹	گفتار سوم: عاشورا، عزت، اصلاح، خِرَد
۵۱	بخش دوم: عاشورا، تپش نبض حضور
۵۳	گفتار یکم: عاشورا، تپش نبض حضور
۵۹	گفتار دوم: عاشورا، طنین بلند عدالت
۶۵	گفتار سوم: عاشورا، شکوه مرزبانی
۷۱	کتابنامه

پیشگفتار

عاشورای یکی از سال‌های پایانی دهه هفتاد ه.ش. تهران بودم، دیرینه دوستی برای شرکت در یک مجلس سوگواری پیشنهاد و مرا همراه خود گرفت و برد.

در همان مجلس بر حسب معرفی و پیشنهاد دوست همراه و پذیرش و تا اندازه‌ای پافشاری میزبان — طبق روال جلسات دهه نخست محرم — به سخنرانی دعوت شدم. خطابه امام حسین (ع) در صحرای منا بایه و مایه سخن قرار گرفت و این سرآغازی بر زنجیره‌ای از سخنرانی‌ها در همان مجلس بطور متناوب در سال‌های دهه‌ی هشتاد شد.

این زنجیره گفتارها که عموماً در منزل جناب مستطاب حاج سید اصغر آقای شاپوریان — و گاهی هم به‌طور همزمان در مؤسسه پیوند ادب — ایراد شده است، سپس با ویرایش کلی و در نهایت کوتاه‌نویسی، به قلم درآمده و در ساختار کنونی برنشته شده و با فرنام «عاشورا، تپش حضور» تقدیم می‌شود.

در این گفتار-نوشتارها، تلاش بر آن بوده تا با توجه به آسیب‌های رویکرد عامیانه و کاسبکارانه، مستند به ادبیات عاشورا، بنابر گزارش منابع روایی و تاریخی، گوهر و جوهر حماسه حسینی — البته به اندازه ظرفیت فهم نگارنده — دریافت و چکیده‌گیری شود و با چنین فرآیند و رویکردی «پیام عاشورا» طرح و تا آنجا که می‌شود تابلو گردد.

به باور نگارنده، چنانچه در مجموعه پیشاروی به تفصیل ملاحظه و مطالعه خواهد شد، عاشورا به مثابه یک طرح هنری افزون بر عنصر سوژه و صورت، دارای جانمایه و عنصر سوم، یعنی «پیام» است.

در این تحلیل با اشاره به دو عنصر سوژه و صورت در عاشورا، به بازخوانی عنصر پیام پرداخته شده و در این راستا آمده است که:

قد قامت آن شهید جاوید در قیام جاودانه عاشورا، دغدغه اصلاح شخصیت سوخته و شهر گمشده (نبوی/ انسانی) بود.

مسئله اصلی حسین بن علی در آن اقدام، هویت انسانی و ستون عدالتی بود که در سطح اشخاص و اجتماعات فرو ریخته و نابود شده بود.

داده‌های وحیانی و یافته‌های علمی گواه و گویای آن اند که بازسازی هویت انسانی و برافراشته‌سازی عدالت اجتماعی در راستای بازآفرینی و نوسازی شخصیت فرد و جامعه، جز به شرط شکوفایی عقلی و راه‌اندازی جنبش فکری و توسعه‌ی ظرفیت فرهنگی و علمی، ممکن و مقدر نبوده و نیست و چنین است که در ارزیابی امام صادق، با توجه به اینکه ماهیت نهضت حسینی، انسانی و عدالت‌خواهانه دانسته شده «و اشهد انک قد امرت بالعدل و القسط و دعوت الیهما» از بیدارگری و آزادبخشی انسان و اجتماع از کام و دام دیونادانی و گمراهی به عنوان هدف یاد شده است که «و بذل مجتهد فیک لیستنقذ الناس من الجهالة و حیره الضلالة...»

بیان دیگر این روایت‌گری این است که نوسازی شخصیت و برپایی عدالت به شرط شکوفایی و بادهانی عقل امکان‌پذیر می‌شود، چه آنکه پیش‌نیاز «اقامه‌ی عدل»، «اثاره‌ی عقل» است. و این چیزی است که به عنوان گوهر گفتمان عاشورا در صورت و سیرت گفتار و رفتار عاشوراییان نهفته و نهاده شده و بر زبان حسین جاری گشته است.

گزارش تاریخی چنان که پیش‌تر هم اشاره شد این است که حسین بن علی در آخرین سخنان خود خطاب به افراد تحت امر دشمن صلا‌ی بیداری سر داد و دردمندانه فریاد برآورد: «به خرده‌ای‌تان برگردید» و این، آن پیام پرطنین و بزرگو‌ستری است که از بام عاشورا بر دامنه‌ی تاریخ پیچیده و پراکنده گشته و همواره پژواکی درخور می‌طلبد.

کوتاه سخن آنکه، عزت و اصلاح و عقل، به مثابه‌ی کلیدواژگان یک متن، سه‌گانه‌ی ادبیات عاشورا را رقم زده و ترکیب می‌کنند و در پس لایه‌ها و در ژرفنای آن نیز گفتمان معنویّت اخلاص‌مدار، عدالت‌آزادی‌محور و عقلانیّت انتقادی نهفته است و جریان دارد.